

Bij de Boekworc sessie ‘Max Havelaar & Revolusi’

donderdag 3 juni 2021 | 11:00-12:30 uur | online via Zoom

De leden van Boekworc vonden het belangrijk om ‘de Havelaar’ en ‘Revolusi’ te lezen en te bespreken om de volgende redenen:

Als ontwikkelingswerkers voeren wij gewoonlijk onze activiteiten in ‘andermans’ ex-koloniën uit. Die afstand leidt tot de neiging om van buitenaf tegen hun samenlevingen en geschiedenis aan te kijken. In het geval van Indonesië kunnen we ons dat niet permitteren. Al is ‘Nederland’ op een nogal merkwaardige wijze omgegaan met zijn koloniale verleden, de kolonisatie en dekolonisatie van Indonesië blijft óók onze geschiedenis. Daarom spreekt die ons direct aan. We kunnen er niet omheen dat er een direct verband bestaat tussen de kolonisatie en dekolonisatie van de andere koloniserend mogendheden en die van Nederland. Want weliswaar verschilden de toepassing van de koloniale mechanismen in elk land, ze hebben toch wel veel gemeen gehad: het winstbejag dat uitmondde in uitbuiting, racisme, permanent latente geweldsdreiging met regelmatige uitbarstingen om het verzet te onderdrukken, de schepping van een collaborerende elite, enzovoort. Dus als nazaten van een ex-koloniserende mogendheid staan we niet buiten deze geschiedenis, ook wanneer die zich in andermans ex-koloniën afspeelde. Deze geschiedenis heeft overal zijn sporen nagelaten, ook als het met de mantel der liefde bedekt wordt, of met een ‘we moeten naar de toekomst kijken en het verleden achter ons laten’. Het historisch besef over hoe het nabije verleden verliep verrijkt de manier waarop we nu ons werk bedrijven.

Wat is de relevantie van de Havelaar voor de hedendaagse ontwikkelingswerker?

1. De onderontwikkeldende mechanismen komen van binnenuit de lokale samenlevingen én van buitenaf: ze interacteren en versterken elkaar. De knevelarij door de lokale Hoofden is essentieel om de koloniale overheersing rendabel te maken.
2. Wie ontwikkeling nastreeft dient buiten de lokale machtsstructuren te staan, maar ze wel kennen en doorzien. Alleen daarom durven de lokale bewoners zich bij Havelaar te beklagen over het gedrag van hun Hoofd.
3. Wie aan de kant van de lokale bevolking staat wordt beschouwd als deloyaal aan de eigen bureaucratie én zich niet aan te passen aan de lokale gebruiken. Havelaar wordt tussen beide kanten fijngemalen en uitgekotst.
4. De bejegening van de klokkenluider is in 160 jaar niet veranderd. De boodschapper van het slechte nieuws is tegelijk: verrader, nestbevuiler, doorbreker van de ambtelijke procedures, matennaaiër, incompetent. Hij blijft ondergeschikt aan de Hoge Heren die de moeilijkheden wel onder elkaar zullen regelen/toedekken.
5. De Nederlander die moreel hoogstaande praatjes houdt maar die in feite alleen uit is op winstbejag kennen we nog altijd. We willen wel graag morele voortreffelijkheid etaleren maar het mag geen centjes kosten. We noemen dat nu de koopman/dominee schizofrenie.